

Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária

A kereskedelmi jog története

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen
készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

1

Szegedi Tudományegyetem

Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.

www.u-szeged.hu

www.szechenyi2020.hu

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A KURZUS ALAPADATAI

A tárgy jellege	kollokviummal záródó előadás
Tagozat	MAT-JN-17/EN
Tárgyfelelős tanszék	SZTE Állam- és Jogtudományi Kar Magyar Jogtörténeti Tanszék
Oktatók	Prof. Dr. Homoki-Nagy Mária egyetemi tanár
Elérhetőség	6721 Szeged, Bocskai u. 10-12. 2. emelet 44. szoba Tel/Fax: (62) 544-412 E-mail: jogtort@juris.u-szeged.hu
Tantárgyi kreditpontok	5
Követelmények	az adott tantárgy követelményei a tantárgy coospace színterén

A TANANYAG ELSAJÁTÍTÁSÁHOZ JAVASOLT MÓDSZERTAN

1. Olvassa el a tantárgy alapadatait.
2. Ismerje meg a tantárgy követelményrendszerét.
3. Figyelmesen olvassa el az olvasóleckét.

Az olvasólecke feldolgozásához szükséges idő: kb. 35-40 perc

4. Az olvasólecke elsajátítását segíti a hozzátartozó videólecke.
5. Tanulmányozza a kötelező tananyag vonatkozó részeit. A tananyag elsajátításához segítséget nyújt az ajánlott irodalom.
6. Válaszoljon az önellenőrző kérdésekre.
7. Amennyiben további segítségre van szüksége a tananyag megértéséhez, akkor jelezze a tantárgy oktatójának.

Olvasólecke

Kereskedelmi társaságok II.

Részvénytársaság

„Magyarországon meglehetősen mostoha körülmények között jöttek létre a részvénytársaságok. A feltételek a 19. század harmincas éveiben értek be, a mezőgazdaság modernizálásával, a növekvő tőkefelhalmozódással, a belső invesztálással, az élelmiszeripar kezdeteivel, a modern közlekedés és infrastruktúra kiépítésének megkezdésével, manufaktúrák és gyárak számának emelkedésével.”
(Horváth Attila: Széchenyi István részvénytársaság alapításai, Jogtörténeti Szemle)

„Olyanok a társaságok, melyeknél egyik tag sincsen a címben külön megnevezve, s az egész társasági tőke bizonyos számú és egyenlő sommáról szóló részvényekre osztatik, a részvényes tagok egyedül a részvényekért fizetett pénzeiket kockáztatják, és egyéb vagyonukkal semmi esetben nem kötelezettek. Ezen társaságok részvénytársaságoknak (Actien-Gesellschaften) neveztetnek.”
(1840:XVIII.tc.)

Első Dunagőzhajózási Részvénytársaságot 1830-ban szervezték meg, Magyarországon tevékenykedett, de Bécsben volt a székhelye.

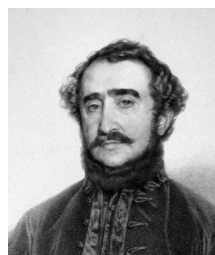

Az 1836: XXVI.tc. a Lánchíd megépítéséhez szükséges tőkét részvénytársasági formában teremtette elő. A részvényesek számára a „nyereséget” a **hídvámból** kívánta biztosítani.

„a Buda és Pest közti állandó híd felépítésének eszközlése egy részvényes társaságnak feladása lesz” (1836:XXVI.tc. 1.§)

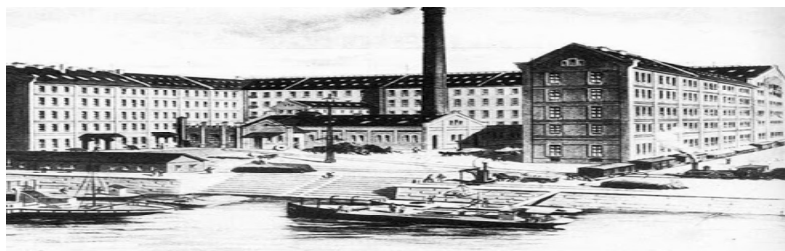

Lánchíd

Széchenyi István

Pesti Hengermalom-Társaság (1838)

„Részvénytársaságnak nevezzük azt a társaságot, mely előre meghatározott számú és egyenértékű részvényből álló alaptőkével alakul, amelynél a részvények tulajdonosai csak részvényük erejéig felelősek.” (1875:XXXVII.tc.)

Részvénytársaságot jogi szerkezeténél fogva kereskedelmi társaságnak kell tekinteni, akkor is, ha üzleti tevékenysége nem tartozik a kereskedelem körébe – mondta ki a Kúria 1914-ben.

- kötelező a részvénytársaságot bejegyeztetni, amíg ez nem történik meg, nem kezdheti meg üzleti tevékenységét;
- a cégbe kötelező bevenni az „Rt” megjelölést;
- belső jogviszonyait törvény határozza meg.

Részvénytársaság alapítása:

A kereskedelmi törvény szabályai szerint legalább hét alapító tagnak kellett lenni, ők állapították meg a társaság alaptőkéjét, a részvények számát és egyenértékét, valamint az alapszabályt.

Alaptőke: előre meg kell határozni, mely a részvények megvásárlásával ölt testet.

Tartaléktőke: az esetleges veszteségek fedezésére az évi nyereségből félretett külön alap.

Részvény: forgatható értékpapír, amely jelenti az alaptőke részét képező betétet, valamint a részvényes jogait és kötelezettségeit.

Típusai: névre szóló részvény és a bemutatóra szóló részvény.

Az 1840. évi törvény tiltotta a bemutatóra szóló részvény kibocsátását.

„Olly részvényeket, melyek nem bizonyos névre szólnak (au porteur), kiadni nem szabad.” (1840:XVIII.tc. 56.§)

Részvényjegyzés: a részvények megvásárlása.

A megvásárolt részvényeket forgatással lehet továbbadni.

A részvény megtestesíti magát az értéket, valamint a részvény tulajdonosának a jogait a társaságban való részvételre.

Részvényes kötelezettsége: a részvény befizetés.

Részvényes joga:

- nyereségre vonatkozó jog = osztalék,
- felszámolás esetén a felosztott vagyon meghatározott részére való jog,
- ügyintézésre való jog, melyet a közgyűlésen gyakorolhat: megjelenési jog, felszólalás joga, indítványt tehet, szavazati jog, a közgyűlés határozatát megtámadhatja

Részvénytársaság szervezete:

Közgylés: minden részvény tulajdonos tagja a közgyűlésnek, és minden részvényes szavazati joggal bír.

Igazgatótanács:

- az elnököt és a tagjait a közgyűlés választja meg;
- ténylegesen irányítja a társaság tevékenységét;
- köteles évente beszámolni a közgyűlésnek;
- magánjogilag felelősek azon kárért, melyet szándékosan vagy a köteles gondosság elmulasztásával okoztak,
- ha megbízatásuk határain túlmennek, vagy az alapszabályok ellen cselekszenek egyetemlegesen felelősek – ez a felelősség fennáll a társaság, a társaság egyes tagjai és a hitelezők felé;
- a közgyűlés elé terjesztett mérleg helyes felállításánál az igazgatótanács tagjai és a felügyelőbizottság tagjai egyetemlegesen felelősek

Felügyelőbizottság:

- az állandó ellenőrzés szervezete, minimum három tagú testületnek kell lennie,
- tagjait a közgyűlés választja meg,
- tagjai nem lehetnek azonosak az igazgatótanács tagjaival,
- kötelesek ellenőrizni az igazgatótanácsot

Részvénytársaság feloszlása:

- a működésére meghatározott idő eltelt,
- közgyűlés határozatban kimondta a feloszlást
ebben a két esetben felszámolási eljárást kell indítani, amely során az igazgatótanács hatásköre megszűnik, helyét a felszámolók veszik át.
- egyesülés: két vagy több részvénytársaság egy részvénytársasággá alakul át.
+ valamennyi egyesülő társaság feloszlik és egy új társaság jön létre,
+ egy társaság megmarad és a többi társaság ebbe beleolvad
- csődnyitás

Szövetkezet

Meg nem határozott számú tagokból álló azon társaság, mely tagjai hitelének, keresetének vagy gazdálkodásának a kölcsönösség alapján, közös üzletkezelés melletti előmozdítására alakul:

- önvédelem,
- önsegély,
- önfenntartás

Szövetkezet alapítása:

- szövetkezeti vagyon: a tagok befizetésein alapuló, határozatlan számú **üzletrészek**ből tevődik össze,
- nincs alaptőkéje,
- az üzletrész felmondható és kivonható,
- az üzletrész csak névre szólhat,
- a szövetkezet tagjai korlátolt vagy korlátlan felelősséggel is bírhatnak, ezt az alapszabályban kell meghatározni
- szervezetüknél fogva kereskedelmi társaságok,
- kötelező a cégjegyzékbe bejegyeztetni.

„A korlátlan felelősséggel alakuló szövetkezet tagjai a társaság kötelezettségeiért – amennyiben azok a társaság vagyonából ki nem elégíthetők – egyetemlegesen, egész vagyonukkal felelnek.” (1875:XXXVII.tc)

A korlátozott felelősséggel alakult szövetkezet tagjai – amennyiben a társasági alapszabályok másként nem intézkednek – csak lekötött üzletrészüik erejéig kötelezettek.” (1875:XXXVII.tc.)

Fajai:

- előlegezési- és hitelegyletek,
- nyersanyag közös beszerzésére,
- közös raktár tartására,
- közös termelésre,
- fogyasztási egyletek,
- lakásépítő társaságok,
- kölcsönös biztosító társaságok

Szövetkezeti tagság megszűnése:

- a tag önkényes kilépése,
- a tag halála,
- a tag kizárása,
- az üzletrész átruházása,
- magánhitelező által érvényesített felmondási jog alapján.

A szövetkezet szervezete:

Közgyűlés: tagjai az üzletrészt bevitt tagok.

Igazgatóság: tagjait a közgyűlés választja.

Felügyelőbizottság: tagjait a közgyűlés választja.

A szövetkezet feloszlása.

- az alapító okiratban meghatározott idő eltelt,
- közgyűlési határozat folytán,
- egyesülés,
- csőnyitás,
- törvényszéki határozattal.

Országos Központi Hitelszövetkezet székháza

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Mikor kezdett Magyarországon a részvénytársaságok megalakítása elterjedni?
2. Mi volt a szerepe Széchenyi Istvánnak a kereskedelmi társaságok fejlődésében Magyarországon?
3. Mi a részvény?
4. Melyek a részvény típusai?
5. Hogyan szabályozták Magyarországon a részvénytársaságok szervezetét?
6. Mi a hatásköre a közgyűlésnek?
7. A részvényesnek milyen jogai testesülnek meg a részvényben?
8. Mit értünk szövetkezet alatt?
9. Melyek voltak az első szövetkezetek Magyarországon?
10. Mi az üzletrész?

KÖTELEZŐ TANANYAG

Az előadáson elhangzottak.

Mezey Barna (szerk): Magyar jogtörténet. Osiris K., Budapest, 2007.

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE